

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2) เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (3) เพื่อเปรียบเทียบกันของรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กับความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจำแนกออกเป็นประเภทรูปแบบการนำเสนอรายการ และประเภทเนื้อหารายการด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหามลพิษ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม และปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมและการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) รายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 ในระหว่างปี 2535 - 2537 รวมทั้งสิ้น 20 รายการ 1,297 ตอน (2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,133 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 แบบคือ (1) แบบวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2) แบบสอบถามความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยยึดแนวทางการศึกษา จากแผนแม่บทโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และเกณฑ์เนื้อหาด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2535) และจากรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2537 ของมูลนิธิโลกสีเขียว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้มีการหาความตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่นของแบบวิเคราะห์ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลรายการด้วยตนเองและนำข้อมูลที่
ที่ได้มาวิเคราะห์ รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ และวิเคราะห์ความต้องการ
การรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยตนเอง
การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยผลการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการ
สารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำเสนอข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
(Percentage) ผลการวิเคราะห์ความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทาง
โทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำเสนอข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการเปรียบเทียบกันของรูปแบบและเนื้อหา
รายการสารคดีฯ ที่ปรากฏจริง กับความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีฯ ของนัก
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำเสนอข้อมูลโดยใช้การจัดอันดับเปรียบเทียบกัน ข้อมูลทั้งหมดนี้
เสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า

1. สถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มากที่สุดคือ สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมาคือช่อง 7 สี และช่อง 9 คิดเป็นร้อยละ 20.00 เท่ากัน สถานีโทรทัศน์ที่ออกอากาศน้อยที่สุดคือช่อง 11 คิดเป็นร้อยละ 15.00
2. หน่วยงานผู้ผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ มากที่สุดคือองค์กรธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมาคือหน่วยงานภาครัฐบาล และองค์กรสาธารณกุศล คิดเป็นร้อยละ 5.00 เท่ากัน
3. หน่วยงานผู้สนับสนุนการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มากที่สุดคือองค์กรธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือหน่วยงานภาครัฐบาลและองค์กรสาธารณกุศล คิดเป็นร้อยละ 45.00 และ 5.00 ตามลำดับ

4. ความยาวของรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือความยาวรายการเท่ากับ 3 นาที คิดเป็นร้อยละ 25.00 รองลงมาคือความยาวรายการ เท่ากับ 1 นาทีและ 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 20.00 เท่ากัน รองลงมาคือความยาวรายการ เท่ากับ 2 นาที และ 5 นาที คิดเป็นร้อยละ 15.00 เท่ากัน สำหรับความยาวรายการ 10 นาที ได้รับการนำเสนอที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.00

5. รูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากที่สุดคือ การใช้ภาพประกอบการบรรยายคิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือรูปแบบการนำเสนอรายการ โดยใช้ภาพประกอบการบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการ คิดเป็นร้อยละ 15.00 ที่นำเสนอที่น้อยที่สุดคือ รูปแบบการนำเสนอโดยใช้ภาพประกอบเพลง คิดเป็นร้อยละ 5.00

6. ประเภทเนื้อหาของรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 51.58 รองลงมา คือ เรื่องปัญหามลพิษ เรื่องหน่วยงาน องค์การด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม คิดเป็นร้อยละ 31.38 ร้อยละ 11.64 และร้อยละ 4.78 ตามลำดับ ประเภทเนื้อหาของรายการสารคดี ที่ถูกนำเสนอที่น้อยที่สุด คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม คิดเป็นร้อยละ 4.78

7. เนื้อหาของรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 27.81 รองลงมา คือ เรื่องปัญหาแร่ธาตุและพลังงาน คิดเป็นร้อยละ 23.91 ปัญหาน้ำจืดคิดเป็นร้อยละ 22.42 ปัญหาสัตว์ป่า คิดเป็นร้อยละ 14.20 ปัญหาทรัพยากรทางทะเล คิดเป็นร้อยละ 7.62 ที่ถูกนำเสนอที่น้อยที่สุดคือ เรื่องประเภทปัญหาดิน ถูกนำเสนอที่น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.04 ประเภทปัญหาป่าไม้ ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ 23.61 รองลงมาคือ ปัญหาป่าชายเลนถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ 4.18

ประเภทปัญหาสัตว์ป่า ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ สัตว์ป่าสูญพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 12.55 รองลงมาคือแหล่งอาหารที่อยู่อาศัยถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ 1.04 และการค้าขายสัตว์ป่าผิดกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.59

ประเภทปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือการทำลายประมง
ทำลายระบบนิเวศ คิดเป็นร้อยละ 7.02 รองลงมาคือการรุกรานชายฝั่งทะเลด้วยสิ่งก่อสร้าง
คิดเป็นร้อยละ 0.59

ประเภทปัญหาแร่ธาตุและพลังงาน ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดมีเพียงปัญหาเดียว คือ
การไม่ประหยัดการใช้แร่ธาตุและพลังงาน คิดเป็นร้อยละ 23.91

ประเภทปัญหาน้ำจืด ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ เรื่องการขาดน้ำดิบเพื่อผลิตน้ำ-
ประปา คิดเป็นร้อยละ 11.50 รองลงมาคือ ความแห้งแล้งขาดน้ำใช้ทางการเกษตร คิดเป็น
ร้อยละ 6.42 และเรื่องการสูบน้ำใต้ดินขึ้นมาใช้จนดินทรุด คิดเป็นร้อยละ 4.48

8. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภท
ปัญหามลพิษ ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาขยะและกากของเสีย คิดเป็นร้อยละ 51.35
รองลงมา คือปัญหาสารพิษ คิดเป็นร้อยละ 16.95 ปัญหามลพิษทางน้ำ คิดเป็นร้อยละ
15.97 ปัญหามลพิษทางอากาศ คิดเป็นร้อยละ 14.01 ที่ถูกนำเสนอน้อยที่สุดคือ เรื่องปัญหา
มลพิษทางเสียง คิดเป็นร้อยละ 1.72

เฉพาะปัญหาขยะและกากของเสีย ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาปริมาณขยะ
มากและกำจัดขยะไม่ถูกวิธี คิดเป็นร้อยละ 50.12 รองลงมาคือ ปัญหาขยะชายฝั่งทะเล
ขยะใต้ทะเล คิดเป็นร้อยละ 1.22

เฉพาะปัญหาสารพิษ ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาสารพิษตกค้างในอาหาร
คิดเป็นร้อยละ 8.84 รองลงมาคือ ปัญหาการใช้สาร CFC คิดเป็นร้อยละ 2.16 และเรื่อง
ปัญหาการขาดความรู้ในการใช้สารพิษ คิดเป็นร้อยละ 1.22

9. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหา
สิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม ที่นำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาโบราณสถาน โบราณวัตถุถูกทำลาย คิด
เป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา คือปัญหาขาดความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน คิดเป็นร้อย
ละ 12.50

10. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหา
สิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่นำเสนอมากที่สุดคือปัญหากิจกรรมท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
คิดเป็นร้อยละ 25.81 รองลงมา คือปัญหาไม่รักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชุมชน คิด
เป็นร้อยละ 22.58 ประเภทปัญหาการแพร่กระจายของตึกสูงขาดความร่มรื่น คิดเป็นร้อยละ
19.35 ปัญหาเรื่องการจราจร คิดเป็นร้อยละ 16.13

ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่นำเสนอน้อยที่สุดคือ ปัญหาชุมชนแออัด การย้ายถิ่นฐานคิดเป็นร้อยละ 12.90 และปัญหาน้ำท่วมขังในเมือง คิดเป็นร้อยละ 3.23

11. ประเภทหน่วยงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ หน่วยงาน ใครงการ กิจกรรมของรัฐบาลด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 53.62 รองลงมา คือหน่วยงาน ใครงการ กิจกรรมของภาคเอกชน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 19.25 รองลงมาคือภาพรวมของปัญหาสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 17.20 เนื้อหาที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ หน่วยงานประเภทชมรม สโมสร มูลนิธิ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 9.93

12. เรื่องที่ออกอากาศในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ จำแนกประเภทตามปัญหาสิ่งแวดล้อม มากที่สุดคือ เรื่องปัญหาปริมาณขยะมากและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี คิดเป็นร้อยละ 17.80 รองลงมา คือ เรื่องปัญหาการใช้แร่ธาตุและพลังงาน และเรื่องปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย คิดเป็นร้อยละ 13.96 และร้อยละ 13.78 ตามลำดับ

ที่นำเสนอน้อยที่สุด คือเรื่องปัญหาการรุกรานพื้นที่ในเขตป่าสงวน เรื่องปัญหาน้ำท่วมขังในเมือง คิดเป็นร้อยละ 0.17 เท่ากัน และเรื่องปัญหาขาดความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ คิดเป็นร้อยละ 0.09

ผลการวิเคราะห์ความต้องการรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการในระดับมากคือ รูปแบบการนำเสนอรายการ ที่มีภาพประกอบการบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการและเล่นเกมทายปัญหา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 สำหรับความต้องการในระดับปานกลางคือ รูปแบบการนำเสนอรายการที่มีภาพประกอบการบรรยาย และมีผู้ดำเนินรายการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 รูปแบบการนำเสนอรายการที่มีภาพประกอบการบรรยาย และแสดงละครสลับฉาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 รูปแบบการนำเสนอรายการที่มีภาพประกอบการบรรยายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 และรูปแบบการนำเสนอรายการที่มีภาพประกอบเพลง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66

2. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการในระดับมากที่สุดคือ ปัญหามลพิษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 สำหรับหรับความต้องการเนื้อหาในระดับปานกลางคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44
3. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ที่นักเรียนต้องการในระดับมากที่สุดคือ เรื่องปัญหาสัตว์ป่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 เรื่องปัญหาป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 สำหรับความต้องการเนื้อหาในระดับปานกลางคือ เรื่องปัญหาการใช้แร่ธาตุและพลังงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 เรื่องปัญหาทรัพยากรทางทะเล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 เรื่องปัญหาน้ำจืด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.41 และ เรื่องปัญหาดิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27
4. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหามลพิษ ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการในระดับมากที่สุดคือ เรื่องปัญหามลพิษทางน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 เรื่องปัญหามลพิษทางอากาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ปัญหามลพิษทางเสียง และเรื่องปัญหาขยะและกากของเสีย มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.51 สำหรับความต้องการในระดับปานกลางคือ เรื่องปัญหาสารพิษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45
5. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการในระดับมากที่สุดคือ เรื่องโบราณสถาน โบราณวัตถุถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 สำหรับความต้องการในระดับปานกลางคือ เรื่องปัญหาขาดความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48
6. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมและการท่องเที่ยว ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการในระดับมากที่สุดคือ เรื่องการจรรยาบรรณที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 สำหรับความต้องการในระดับปานกลางคือ เรื่องการไม่รักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 เรื่องการแพร่กระจายของตึกสูงขาดความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 เรื่องนำท่วมขังในเมือง

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 เรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 เรื่องปัญหาชุมชนแออัด การย้ายถิ่นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37

7. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องการในระดับมากที่สุด คือ เรื่องปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 เรื่องปัญหาการจราจรติดขัด และเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.69 เรื่องปัญหามลพิษทางน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 เรื่องปัญหาการใช้แร่ธาตุและพลังงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 เรื่องปัญหาการทำลายปะการัง ทำลายระบบนิเวศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 เรื่องป่าไม้ถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 เรื่องลักลอบค้าขายสัตว์ป่า เรื่องขยะชายฝั่งทะเล ขยะใต้ทะเล มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.54 เรื่องการใช้สาร CFC มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52

สำหรับความต้องการในระดับปานกลางคือ เรื่องปัญหามลพิษทางเสียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 เรื่องสารพิษตกค้างในอาหาร เรื่องสูบน้ำใต้ดินใช้จนดินทรุด เรื่องปริมาณขยะมาก การกำจัดขยะไม่ถูกวิธี เรื่องการไม่รักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.49 เรื่องปัญหาขาดความรู้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 เรื่องปัญหาการแพร่กระจายของตึกสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 เรื่องปัญหาน้ำท่วมทั้งในเมือง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 เรื่องปัญหาการรुक้าที่ดินในเขตป่าสงวน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 เรื่องกิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 เรื่องป่าชายเลนถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 เรื่องแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าถูกทำลาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 เรื่องปัญหาขาดน้ำดิบผลิตน้ำประปา เรื่องปัญหาความแห้งแล้งขาดน้ำใช้ทางการเกษตร และเรื่องปัญหาชุมชนแออัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.37 เรื่องปัญหาขาดความรู้ในการใช้สารพิษ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 เรื่องปัญหาคุณภาพดินเสื่อมโทรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.22 เรื่องปัญหาดินเค็มเพราะทำนาเกลือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14

8. เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่าง รูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏจริง กับความต้องการรูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ

รูปแบบรายการที่นักเรียนต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้ภาพประกอบ การบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการ และมีเล่นเกมทายปัญหา ในขณะที่รายการสารคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏจริงไม่มีรูปแบบการนำเสนอรายการในลักษณะนี้ แต่ปรากฏว่ารูปแบบการนำเสนอรายการ ที่ปรากฏจริงเป็นจำนวนสูงสุดคือ รูปแบบการนำเสนอรายการโดยใช้ภาพประกอบการบรรยาย

9. เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ปรากฏจริง กับความต้องการเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ามีความต้องการไม่สอดคล้องกัน คือ นักเรียนต้องการชมเนื้อหารายการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เรื่อง ปัญหาสัตว์ป่าถูกทำลายจนสูญพันธุ์ ในขณะที่เนื้อหารายการที่ปรากฏจริงเป็นจำนวนมากที่สุดคือเรื่อง ปัญหาปริมาณขยะมากและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี

รองลงมานักเรียนต้องการเนื้อหาเรื่อง ปัญหาการจราจรติดขัดและเรื่องปัญหามลพิษทางน้ำตามลำดับ ในขณะที่รายการออกอากาศเรื่อง ปัญหาการใช้แร่ธาตุและพลังงาน และเรื่องปัญหาป่าไม้ถูกทำลายปรากฏรองลงมาตามลำดับ

X อภิปรายผล

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณา วางแผน ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จากนั้นประเทศไทยจึงมีแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) โดยกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างๆ มิได้กำหนดแผนงานและโครงการ ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) ได้มีการนำนโยบายและมาตรการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ได้จัดทำขึ้นในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนและโครงการที่มีเป้าหมายชัดเจน และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ก็ได้มีการกำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาสิ่งแวดล้อมละเอียดมากยิ่งขึ้น นโยบายหนึ่งที่มี

ความสำคัญได้แก่ นโยบายสนับสนุนให้ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไป มีความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดจิตสำนึกที่ดี และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ส่วนในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ได้กำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางด้านการศึกษาที่สำคัญคือ จัดให้มีการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระบบโรงเรียน และ การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีการเพิ่มพูนความรู้ผ่านระบบการสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะ โทรทัศน์ ได้มีการอนุมัติให้สถานีโทรทัศน์ทุกช่องให้ความร่วมมือในการรณรงค์ และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยให้เผยแพร่รายการในระหว่างเวลา 19.30-21.30 น. (สัมฤทธิ์ มีวงศ์โพษ, 2535)

ในส่วนของการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำ แผนแม่บทโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา(2534-2539) กำหนดเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนร้อยละ 60 จะต้องเกิดความตระหนักในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งร่วมมือกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการที่ถูกต้องภายในปี 2539 โดยใช้ยุทธศาสตร์ด้วยวิธีการเลือก ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่วิกฤตในประเทศ มาเป็นเนื้อหาในการสอนและรณรงค์

จากการวิจัยของผดุงธา หังสพฤกษ์ (2533) และศศิธร พวงพกา (2535) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาต้องการชมเนื้อหารายการทางโทรทัศน์ ด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด และ สื่อโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักเรียน ในด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก วรณา เจียรตนศิริกุล (2531) ศึกษาถึงอิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักในการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่ารายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมต่อการนำเสนอข่าวสารความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม คือรายการสารคดี

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขออภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1. หน่วยงานผู้ผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ส่วนใหญ่เป็นองค์กรธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ จีราวรรณ กมลรัตนโยธิน (2536) ที่พบว่าผู้ผลิตรายการสารคดีสิ่งแวดล้อมมักเป็นบริษัท เอกชนโดยส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการประกาศปิดกิจการสิ่งแวดล้อม ในช่วงปี 2532-2535 และจากการสนับสนุนจากคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่อนุมัติการเผยแพร่รายการโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในช่วงเวลา 19.30-21.30 น. จึงทำให้หน่วยงานเอกชนเห็นความสำคัญต่อการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นช่องทางในการโน้มน้าวให้ผู้สนับสนุนการผลิตรายการ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จึงทำให้หน่วยงานเอกชนหันมาผลิตรายการโทรทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2. หน่วยงานผู้สนับสนุนการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นองค์กรธุรกิจ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ จีราวรรณ กมลรัตนโยธิน (2536) ที่พบว่าหน่วยงานผู้สนับสนุนการผลิตรายการส่วนใหญ่ คือหน่วยงานเอกชน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้ผลดีทางการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน ในลักษณะการช่วยเหลือสังคม และในทางอ้อมคือ เป็นช่องทางโฆษณาขายสินค้าได้อีกด้วย สำหรับผู้สนับสนุนการผลิตรายการที่เป็นหน่วยงานเอกชนนี้ มีจุดที่น่าสนใจเกิดอย่างหนึ่งคือ โดยส่วนใหญ่สินค้าที่ผลิตจะจะเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคคือ กลุ่มผู้ใหญ่หรือวัย 18 ปีขึ้นไป เช่นบริษัทสยามกลกาล จำกัด บริษัทสิทธิผล จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายรถยนต์ บริษัทปิโตรเคมีแห่งชาติ (มหาชน) บริษัทเอสโซ่ สแตนการ์ด จำกัด ผู้จำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซเชื้อเพลิงชนิดต่างๆ ด้วยเหตุนี้รายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ถูกผลิตขึ้น จึงมุ่งกลุ่มเป้าหมายผู้ชมรายการที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้สนับสนุนการผลิตรายการนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายการ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กและเยาวชน (6-12 ปี) ผู้ซึ่งใช้เวลากับการชมรายการโทรทัศน์ถึงร้อยละ 64 ของเวลาทั้งหมด (จำเนียร คินยา, 2533) หน่วยงานผู้ผลิตรายการจึงควรชักจูงและโน้มน้าวผู้สนับสนุนการผลิตรายการ ที่ผลิตสินค้าสำหรับเด็กและเยาวชน เช่นอาหารสำหรับเด็ก ของเล่นต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนรายการ และจะส่งผลให้รายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น มุ่งกลุ่มเป้าหมายผู้ชมรายการที่เป็นเด็กและเยาวชนมากขึ้น

3. ความยาวของรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่มีความยาวอยู่ในช่วงเวลา 3 นาที ซึ่งถือว่าเป็นรายการสารคดีสั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการเกี่ยวกับความยาวของแต่ละรายการ มีการกำหนดอย่างไรนั้น ผู้วิจัยได้ข้อมูลพบว่า ผู้สนับสนุนการผลิตรายการเป็นปัจจัยสำคัญของการกำหนดความยาวรายการ ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตรายการโทรทัศน์ และค่าเช่าเวลาในการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ใช้งบประมาณสูง ดังนั้นผู้ผลิตรายการและผู้สนับสนุนการผลิตรายการ จึงเลือกที่จะผลิตรายการ

สารคดีสั้น (1-5 นาที) มากกว่าจะผลิตรายการสารคดียาว (10 นาทีขึ้นไป) นอกจากนี้ รายการสารคดีสั้นสามารถออกอากาศได้ช่วงระยะเวลาที่นานกว่า คือผู้ผลิตและผู้สนับสนุน การผลิตรายการจะสามารถเข้าเวลาออกอากาศได้ระยะยาวนาน 6-12 เดือน ซึ่งถ้าหาก ผลิตรายการสารคดียาว (10-30 นาที) จะทำให้เข้าเวลาออกอากาศได้เพียง 3-4 เดือน เท่านั้น ด้วยงบประมาณในวงเงินเดียวกัน

สำหรับเด็กประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.6) ความยาวรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมควรเป็นช่วงระยะเวลา 12-14 นาที (จุฬพล รอดคำดี, 2527) ดังนั้นผลการวิจัย ที่ปรากฏจะเห็นได้ว่า ความยาวของรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศ ในช่วงปี 2535-2537 นั้น เป็นความยาวรายการที่ไม่สอดคล้องกับเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 เท่าใดนัก กล่าวคือความยาวรายการส่วนใหญ่เท่ากับ 3 นาที เป็นระยะเวลาที่สั้นเกินไป นอกจากนี้เนื้อหารายการที่น่าเสนอในรายการสารคดี ด้วยเวลาเพียง 3 นาทีนั้น พบว่า บางเรื่องที่น่าเสนอนั้น ไม่ให้ข้อมูลกระจ่างชัดเพียงพอและเป็นเนื้อหาที่สรุปจบเร็วเกินไป เช่น การกำจัดขยะที่ถูกต้อง มีมากมายหลายประการด้วยกัน และแต่ละวิธีจะต้องอาศัยการสาธิตด้วย เมื่อความยาวรายการสารคดีถูกกำหนดเพียง 3 นาทีในแต่ละตอน ทำให้การสาธิตนั้นให้คำอธิบายที่ไม่ละเอียดชัดเจน และบางตอนไม่สามารถสาธิตการกำจัดขยะได้หมดทั้งกระบวนการ ต้องติดตามชมต่อไปในตอนหน้า ลักษณะการนำเสนอรายการที่ปรากฏด้วยระยะเวลาอันสั้นนี้ (1-3 นาที) เมื่อพิจารณาในด้านการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่มีความเหมาะสมกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และในด้านการนำเสนอเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ที่ต้องการรายละเอียดที่ชัดเจนและครบถ้วนในตอนเดียวกัน จะพบว่าช่วงเวลา 3 นาทีนั้น เป็นระยะเวลาการนำเสนอรายการที่สั้นเกินไป ดังนั้นหากผู้ผลิตรายการและผู้สนับสนุน การผลิตรายการ เห็นความสำคัญต่อการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้กับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วจะสามารถปรับความยาวรายการให้เหมาะสมกับเด็กได้ โดยผลิต รายการที่มีความยาว 12-14 นาที ในส่วนของงบประมาณการผลิตรายการสามารถจัดทำแผน งบประมาณการผลิตรายการล่วงหน้า หรือใช้กลยุทธ์ในการมีผู้สนับสนุนการผลิตรายการหลาย หน่วยงานเข้ามาร่วมด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้รายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มากยิ่งขึ้น

4. รูปแบบการนำเสนอ รายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่วนใหญ่ เป็นการใช้ภาพประกอบการบรรยาย ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาที่มีลักษณะของข่าวสาร ท่อมูล และความรู้ในเชิงวิชาการ รายการสารคดีมีความเหมาะสมที่จะเป็นรูปแบบหนึ่ง ในการเผยแพร่ความรู้ เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น รูปแบบการนำเสนอรายการ โดยใช้ภาพประกอบการบรรยายจึงมีความเหมาะสมมากที่สุด คือให้ทั้งภาพจากการถ่ายทำที่เป็นจริง หรือจากการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างเหมาะสม รวมทั้งให้ทั้งเนื้อหาสาระความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของรายการ

เมื่อพิจารณาในด้านรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 จะพบว่า รูปแบบการนำเสนอรายการโดยการใช้ภาพประกอบการบรรยายที่ปรากฏในการวิจัยนี้ ไม่เป็นที่ดึงดูดความสนใจจากเด็กมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากการบรรยายโดยส่วนใหญ่จะเป็นเสียงของผู้ใหญ่ และเป็นลีลาการบรรยายด้วยน้ำเสียงที่เรียบง่าย สม่่าเสมอ ไม่มีการเน้นน้ำเสียงในช่วงเนื้อหาที่สำคัญ จึงทำให้รายการสารคดีดังกล่าวไม่เป็นที่น่าสนใจ และถ้าหากรายการสารคดีนั้นมีความยาว 10 นาทีขึ้นไป จะทำให้โอกาสในการดูรายการจนจบเรื่องมีน้อยลง อีกทั้งภาษาและถ้อยคำที่ใช้ในการบรรยายเป็นภาษาสำหรับผู้ใหญ่ มีการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษในเชิงวิชาการ ซึ่งแม้แต่ผู้ใหญ่บางคนไม่อาจเข้าใจได้ว่าคำในภาษาอังกฤษนั้นหมายถึงอะไร ตัวอย่างเช่นคำ BOD ของน้ำมีความหมายเป็นเช่นไร เป็นต้น

ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอรายการด้วยการใช้ภาพประกอบการบรรยาย ให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจจากเด็ก สามารถกระทำได้โดยการปรับถ้อยคำ และภาษาที่ใช้ในการบรรยายเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย รวมทั้งปรับน้ำเสียงลีลาการบรรยาย โดยให้เด็กเป็นผู้อ่านคำบรรยายแทน หรือถ้าหากเป็นผู้ใหญ่บรรยาย ก็ควรให้เป็นแบบกันเองตามธรรมชาติและทำให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม และเพิ่มเสียงประกอบรายการด้วยเพลง จะทำให้รายการสารคดีดังกล่าว เพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดให้เด็กดูรายการตลอดทั้งเรื่อง (อรทัย ศรีสันติสุข, 2525)

5. ประเภทเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ถูกนำเสนอมากที่สุด คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีราวรณ กมลรัตนโยธิน (2536) ที่พบว่า รายการสารคดีที่นำเสนอเรื่องทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ นฤมล ศรีสว่าง

(2532) ได้ศึกษาปริมาณและปัญหาการนำเสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่าหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย นำเสนอข่าวสารเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้-สัตว์ป่า มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะป่าไม้ในเมืองไทยอยู่ในสภาพที่เป็นวิกฤตการณ์โดยในปี 2535 ได้มีรายงานสำรวจพื้นที่ป่าไม้เหลือเพียง 18.4 ของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด จึงทำให้สื่อมวลชนให้ความสนใจ และเน้นการนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาป่าไม้ถูกทำลายมากที่สุด

6. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหา มลพิษ เป็นเนื้อหาที่ถูกนำเสนอรองลงมาจากปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ เฉพาะปัญหามลพิษที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ ปัญหาขยะและกากของเสีย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาขยะและกากของเสีย เป็นปัญหาที่ใกล้ตัวคนกรุงเทพมหานครมากที่สุด รวมทั้งหน่วยงานผลิตรายการโทรทัศน์ โดยส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ ประกอบกับหน่วยงานผู้สนับสนุนรายการในบางรายเป็นห้างสรรพสินค้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้เผยแพร่การใช้ถุงพลาสติกใส่สินค้าให้กับผู้มาใช้บริการมากที่สุด จนทำให้กรุงเทพมหานครต้องรณรงค์ให้ประชาชนทั่วตะกร้าจ่ายของ แทนการใช้ถุงพลาสติก ด้วยเหตุผลของความสะดวกต่อการผลิตรายการ และเพื่อการประชาสัมพันธ์ ภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงานเอกชน ดังนั้นเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ ประเภทปัญหามลพิษ จึงนำเสนอเรื่อง ปัญหาขยะ กากของเสียและเสนอวิธีการกำจัดขยะ การหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ ปรากฏเป็นเนื้อหารายการสารคดีมากที่สุด ในประเภทปัญหามลพิษ

7. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ถูกนำเสนอมากที่สุดคือ เรื่องปัญหาปริมาณขยะมากและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี รองลงมาคือ เรื่องปัญหาการใช้แร่ธาตุและพลังงานและเรื่องปัญหาป่าไม้ถูกทำลาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ได้ระบุถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไขคือ ปัญหามลพิษ และปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงเน้นหนักไปในด้านปัญหาดังกล่าว

8. เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ โดยส่วนใหญ่พบว่าเป็นเนื้อหาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เช่นสาเหตุของ

ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งเนื้อหาที่ชักจูง โน้มน้าวให้ประชาชนร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีไว้ ดังนั้นเนื้อหาที่ปรากฏ ค่อนข้างเป็นเนื้อหาที่เน้นหนักในเชิงวิชาการ เมื่อพิจารณาในด้านรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จะพบว่าเนื้อหารายการที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ไม่เหมาะสมกับเด็กเท่าใดนัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผลิตรายการและผู้สนับสนุนรายการ มักจะเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เยาวชนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป จนถึงกลุ่มผู้ใหญ่ จึงทำให้ไม่มีรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.6) ปรากฏอยู่เลย ซึ่งสามารถผลิตรายการให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ด้วย การนำเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่จะนำเสนอรายการ มาปรับให้เป็นเนื้อหาที่ง่ายและชัดเจน ไม่ใส่ปริมาณเนื้อหาที่มากเกินไปหรือเน้นเนื้อหาจนหนักเกินไป ทั้งนี้เพราะเด็กอาจสับสนไม่เข้าใจ (อรทัย ศรีสันติสุข, 2525) นอกจากนี้โครงสร้างการนำเสนอเนื้อหาสำหรับเด็ก ควรเสนอเนื้อหาเรียงความสำคัญจากน้อยไปหามาก หรือนำเสนอโดยใช้จุดเด่นของเนื้อหาเป็นหลักของรายการ (ปมุต สุขสาร, 2530) ซึ่งหากผลิตรายการได้ดังนี้แล้ว จะทำให้เด็กและเยาวชน ได้ชมรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับตัวเด็กเองได้มากขึ้น และจะส่งผลต่อการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้กับเด็กและเยาวชนผู้ซึ่งใช้เวลากับการดูโทรทัศน์ มากกว่ากิจกรรมประเภทอื่นๆ (สถาบันวิจัยสังคม, 2525)

จากผลการวิจัยความต้องการรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

1. ความต้องการรูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ต้องการในระดับมากคือ รูปแบบรายการที่มีภาพประกอบ การบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการและเล่นเกมทายปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศศิธร พวงผกา (2535) ที่พบว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเทคนิคการนำเสนอคือ เกมหรือการแข่งขันตอบปัญหา นอกจากนี้ผลการวิจัยของ สันทัด ทองรินทร์ (2533) ได้ศึกษาความ

คิดเห็นของผู้ปฏิบัติรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก พบว่า ควรเสนอรายการในลักษณะเป็นสารคดีให้ความรู้ และวิธีการนำเสนอรายการ ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด จากผลการวิจัยทั้งหมดได้บ่งชี้ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เป็นเพราะเด็กในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ให้ความสนใจกับการดูโทรทัศน์ โดยใช้เวลาร้อยละ 64 ของเวลาทั้งหมด และเด็กในวัย 6-12 ปี มีลักษณะชอบเอาอย่างวีรบุรุษ ชอบเรื่องที่ตื่นเต้นเร้าใจ นิยมการใช้สติปัญญาเพื่อเอาชนะสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะการแข่งขันหรือเกมเป็นสิ่งที่ตรงกับลักษณะนิสัยของเด็ก ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอรายการที่นักเรียนประถมศึกษาต้องการ จึงเป็นรูปแบบของสารคดีที่มีพิธีกร ซึ่งมักจะเป็นรุ่นพี่หรือเป็นผู้ใหญ่ เมื่อเด็กเกิดความประทับใจในตัวพิธีกร เด็กมักจะจดจำเป็นแบบอย่าง และชอบเลียนแบบคำพูด กิริยาท่าทางของพิธีกรซึ่งเปรียบเสมือนเป็นวีรบุรุษของเด็ก นอกจากนี้เด็กยังต้องการการเล่นเกมทายปัญหา ซึ่งตรงกับลักษณะของเด็กที่นิยมการแข่งขันโดยใช้สติปัญญา

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเภทปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ที่ต้องการในระดับมากที่สุด ปัญหาสัตว์ป่า ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของเด็กในช่วงวัย 6-12 ปี จะให้ความสนใจเรื่องสัตว์ต่างๆ ทั้งที่เป็นสัตว์เลี้ยงในบ้านหรือสัตว์ป่า นอกจากนี้ เด็กมีความคิดอ่านที่เริ่มมีเหตุผลมากขึ้น ขณะเดียวกันยังคงให้ความสนใจกับการผจญภัย มีการเรียนรู้มากขึ้น (จุมพล รอดคำดี, 2525) สัตว์ป่าเป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ยาก ดังนั้นการที่เด็กจะได้ดูชีวิตสัตว์ป่าในสภาพที่เป็นจริง ในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ จึงเป็นเสมือนการไปผจญภัยพบเห็นในสิ่งที่หาดูได้ยากในชีวิตประจำวัน เรื่องของสัตว์ป่าย่อมดึงดูดและเร้าความสนใจของเด็กได้ดี ด้วยเหตุนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาจึงมีความต้องการชมเนื้อหารายการที่เกี่ยวกับสัตว์ป่ามากที่สุด

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ประเภทปัญหามลพิษ ที่ต้องการในระดับมากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัญหามลพิษทางอากาศ ทั้งนี้เป็นเพราะขอบเขตการวิจัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหามลพิษทางอากาศจึงเป็นปัญหาที่เด็กประสบกับตัวเองโดยตรง อีกทั้งผลการวิจัยของ อรุณี อารีรักษ์ (2537) พบว่า สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์นำเสนอปัญหามลพิษ เรื่องมลพิษทางอากาศมากที่สุด จึงทำให้เด็กมีความเข้าใจถึงพิษภัยและอันตรายจากอากาศเสียที่มีต่อตัวเด็กเอง ดังนั้น นักเรียนชั้น

ประณมปีที่ 6 จึงมีความต้องการเนื้อหารายการประเภทมลพิษ ในเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศมากที่สุด

4. นักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 มีความต้องการเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคมและการท่องเที่ยว ที่ต้องการมากที่สุด คือ เรื่องการจราจรติดขัด ทั้งนี้เป็นเหตุผลเดียวกับข้อ 3 นั่นคือชอบเขตการวิจัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองที่ประสบปัญหาการจราจรติดขัดมากที่สุด ดังนั้นประชาชนในเขตกรุงเทพฯ โดยส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบอย่างสูง ไม่เว้นแม้แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหารเข้าที่ร้าน มารับประทานบนรถยนต์แทน ดังนั้นปัญหาการจราจรและแนวทางการแก้ไขจึงเป็นที่ต้องการของนักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 ในระดับมาก ของประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม

5. อันดับความต้องการของนักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 ในเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ จำแนกประเภทเนื้อหาปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยแยกแต่ละปัญหาเป็นอิสระแก่กัน ปรากฏว่า ที่นักเรียนต้องการเป็นอันดับ 1 คือ เรื่อง ปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ ซึ่งยังคงเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับการอภิปรายผลในข้อที่ 2. ดังกล่าวไว้ว่า 6 - 12 ปีให้ความสนใจกับธรรมชาติของสัตว์ต่างๆ ชอบการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ จึงเป็นเนื้อหารายการที่นักเรียนต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ อารยา ศุภทชมงคล (2535) พบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชาชนรับทราบจากสื่อมวลชน ประเภทโฆษณาทางโทรทัศน์มากที่สุด 3 อันดับคือปัญหาป่าไม้ ปัญหาอากาศเป็นพิษ และปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ ดังนั้นนักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในวัยสนใจชมรายการโทรทัศน์ มีโอกาสรับรู้ถึงปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ จึงอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้นักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 มีความต้องการเนื้อหารายการด้านปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ เรื่องปัญหาการจราจรติดขัด และเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งทั้ง 2 ปัญหา เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น นักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 จึงมีความต้องการเนื้อหารายการดังกล่าวเป็นอันดับรองลงมา

6. อันดับความต้องการรูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างนักเรียนชั้นประณมปีที่ 6 กับรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ เมื่อ

เปรียบเทียบกันแล้วพบว่า มีความไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ รูปแบบรายการที่นักเรียนต้องการมากที่สุดคือ สารคดีที่ใช้ภาพประกอบการบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการ และมีเล่นเกมทาบปัญหา ในขณะที่รายการสารคดีด้านสิ่งแวดล้อมที่ออกอากาศไม่มีรูปแบบรายการนำเสนอเช่นนี้ แต่กลับเสนอรูปแบบรายการสารคดีโดยใช้ภาพประกอบการบรรยายมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ผลิตรายการสารคดีสิ่งแวดล้อมโดยส่วนใหญ่ มุ่งกลุ่มเป้าหมายที่ประชาชนทั่วไป อีกทั้งคุณลักษณะของรายการสารคดีสิ่งแวดล้อม มีเนื้อหาในเชิงวิชาการสูง ดังนั้นผู้ผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจึงนิยมผลิตรายการ โดยใช้ภาพประกอบการบรรยายมากที่สุด

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า เด็กในวัย 6-12 ปี มีพฤติกรรมและนิสัยชอบการแข่งขัน ทำทาบและชอบการผจญภัย จึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความต้องการรูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้วยการที่ใช้ภาพประกอบการบรรยาย มีผู้ดำเนินรายการ และเล่นเกมทาบปัญหา

7. เมื่อเปรียบเทียบอันดับความต้องการเนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับจำนวนความถี่ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ พบว่าไม่สอดคล้องกัน คือนักเรียนต้องการชมเนื้อหารายการในระดับมากที่สุด เรื่องปัญหาสัตว์ป่าถูกทำลายจนสูญพันธุ์ ในขณะที่รายการออกอากาศเรื่องปัญหาปริมาณขยะมากและการกำจัดขยะไม่ถูกวิธี ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ได้มีนโยบายสนับสนุนให้ภาคเอกชนและประชาชนโดยทั่วไป มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดจิตสำนึกที่ดีในด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ดังนั้นสื่อมวลชนจึงให้ความสนใจ เน้นการนำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะและกากของเสีย เป็นปัญหาที่ใกล้ตัวคนที่สุดและประชาชนทุกคนมีส่วนผลิตขยะและกากของเสีย นอกจากนี้การแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม นอกจากนี้ หน่วยงานผลิตรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาขยะและกากของเสีย จึงเป็นเรื่องที่กระทำได้โดยสะดวกกว่า เรื่องสัตว์ป่า อีกทั้งยังสนองนโยบายของรัฐบาลอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยนี้พบว่ารายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ออกอากาศในช่วงปี 2535-2537 โดยส่วนใหญ่จะมุ่งผลิตรายการให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ มากกว่าเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ค้นพบได้จากรูปแบบการนำเสนอรายการ ซึ่งปรากฏเป็นการใช้ภาพประกอบการบรรยาย ด้วยน้ำเสียงที่เป็นผู้ใหญ่ และลีลาการบรรยายเป็นไปอย่างราบเรียบ สม่่าเสมอ ไม่ค่อยปรากฏการเน้นน้ำเสียงในส่วนที่สำคัญ จึงทำให้รายการดังกล่าว ไม่ดึงดูดความสนใจจากผู้ชมเท่าใดนัก และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาความต้องการรูปแบบรายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนต้องการรูปแบบรายการที่มีเกมทายปัญหาด้วย ดังนั้น การผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ และมีความเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงควรเป็นรายการที่มีรูปแบบการนำเสนอ โดยการใช้ภาพประกอบการบรรยาย ซึ่งการบรรยายนั้นควรใช้ภาษา ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย น้ำเสียงของผู้บรรยายอาจเป็นเด็กบรรยายแทนได้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า รายการนี้เป็นเรื่องสำหรับเด็กโดยตรง ลีลาการบรรยายควรมีการเน้นน้ำเสียงในส่วนเนื้อหาที่สำคัญ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีพิธีกรที่ผู้ใหญ่หรือรุ่นพี่ทำหน้าที่ดำเนินรายการ ซึ่งพิธีกรจะสามารถสอดแทรกความรู้ชักจูงโน้มน้าวให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งพิธีกรจะเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กเลียนแบบอย่างได้ การเล่นเกมทายปัญหาก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน และยังสอดคล้องกับลักษณะของเด็กในวัย 9-12 ปีที่ชอบการแข่งขันด้วยสติปัญญา ดังนั้น การบรรจุการเล่นเกมที่ทายปัญหาลงในรายการ ก็จะเป็นรูปแบบการนำเสนอรายการที่ดึงดูดความสนใจของเด็กได้อีกประการหนึ่ง โดยการแข่งขันตอบปัญหาในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และอีกสิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึง คือเรื่องความยาวรายการที่เหมาะสม ซึ่งควรเป็นช่วงเวลา 12 - 15 นาที สำหรับรูปแบบการนำเสนอที่เป็นภาพประกอบการบรรยาย หรือเป็นช่วงเวลา 15 - 25 นาที สำหรับรูปแบบการนำเสนอที่เป็นภาพประกอบการบรรยาย มีพิธีกร และเล่นเกมทายปัญหา

จะเห็นว่า รูปแบบการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปได้ดังนี้

1. ใช้ถ้อยคำและภาษาในการบรรยายเนื้อหา ที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับเด็ก
2. น้ำเสียงและลีลาการบรรยาย อาจเป็นเด็กบรรยายและเน้นน้ำเสียงในส่วนที่เป็นเนื้อหาสำคัญ
3. ใช้เสียงประกอบรายการที่ดึงดูดความสนใจ เช่น เพลงที่มีทำนองหรือจังหวะตื่นเต้น เข้าใจ
4. ความมีพิธีกรที่เป็นรุ่นพี่ หรือเป็นผู้ใหญ่ที่มีลักษณะใจดีกับเด็กๆ
5. ควรมีการเล่นเกมทายปัญหาในรายการ
6. ความยาวรายการเท่ากับ 12 - 15 นาทีในกรณีที่เป็นรูปแบบการนำเสนอรายการโดยใช้ภาพประกอบการบรรยาย หรือความยาวรายการเท่ากับ 15 - 25 นาทีในกรณีที่เป็นรูปแบบการนำเสนอรายการโดยการถ่ายภาพประกอบการบรรยาย มีพิธีกร และเล่นเกมทายปัญหา

2. ผลการวิจัยนี้ พบว่า เนื้อหารายการสารคดีทางโทรทัศน์ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่ถูกนำเสนอเนื้อหาที่สุดคือ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม ซึ่งเรื่องศิลปกรรมถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐบาล กำหนดให้ปี 2537 เป็นปีอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมไทย และรายการโทรทัศน์โดยส่วนใหญ่จะเน้นเนื้อหา เกี่ยวกับความเป็นมา ประวัติศาสตร์ของศิลปกรรม รวมทั้งบอกสภาพของศิลปกรรมที่ยังคงเป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาการอนุรักษ์ศิลปกรรม และเสนอแนะความรู้ในการอนุรักษ์ศิลปกรรมที่ถูกต้อง ปรากฏเป็นจำนวนน้อยมาก ดังนั้นผู้ผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ จึงควรให้ความสำคัญต่อการเสนอเนื้อหาด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมทางศิลปกรรม รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป เนื้อหารายการทางด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเนื้อหาด้านการเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มิได้ครอบคลุมเนื้อหาด้านการอนุรักษ์สิ่ง

แวดล้อมโดยทั่วไป ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านอื่นๆ เช่น การอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย จึงได้ประกาศในปี 2537 เป็นปีอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรมไทยขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ความต้องการรายการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งถ้ามองในด้านการศึกษาแล้ว ครูผู้สอนจะสามารถนำเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ มาเป็นประเด็นการสอนได้ ดังนั้นควรมีการวิเคราะห์ความต้องการเนื้อหา รายการ ทงครู จะช่วยให้ผู้ผลิตรายการมีแนวทางในการผลิตรายการ เนื้อหาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารอีกทางหนึ่ง

3. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้อง ระหว่างความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา กับรายการที่ออกอากาศ หากได้มีการเปรียบเทียบความ สอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาสิ่งแวดล้อมในรายการสารคดีทางโทรทัศน์ กับเนื้อหาสิ่งแวดล้อม ในสื่อสิ่งพิมพ์ ก็จะทำให้การวิจัยในอีกแนวทางหนึ่งได้

4. การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งถ้าหากมีการวิจัยความต้องการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในต่างจังหวัด จะสามารถเปรียบเทียบความต้องการเนื้อหา รายการสารคดีทางโทรทัศน์ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ระหว่างนักเรียนในเขตกรุงเทพกับนักเรียนในเขตต่างจังหวัดได้ในอีกแนวทางหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย